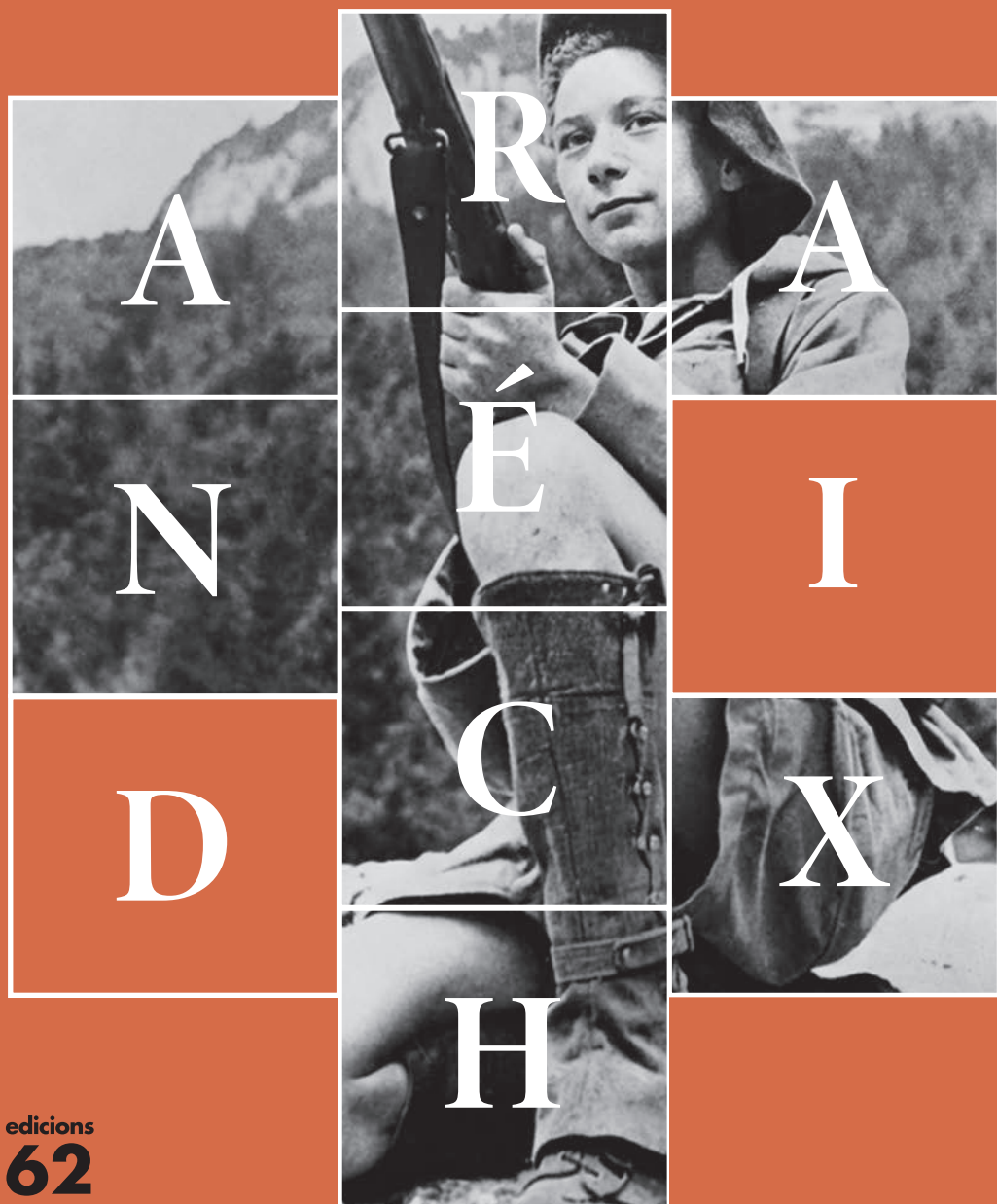

Hervé Le Tellier

El nom a la paret

Traducció de Jordi Boixadós

el balancí

edicions
62

HERVÉ LE TELLIER

El nom a la paret

Traducció de Jordi Boixadós

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Le nom sur le mur*
© Éditions Gallimard, 2024

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema
de qui escriu i de les nostres llibreries.*

*En comprar aquest llibre contribueix a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors
perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.*

*Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos)
si necessiteu fotocopiar, escanejar, distribuir o posar a disposició algun fragment
d'aquesta obra (www.cedro.org; 91 702 19 70 / 93 272 04 45).*

*Queda expressament prohibida la utilització o reproducció d'aquest llibre o de qualsevol de les seves
parts amb la finalitat d'entrenar o alimentar sistemes o tecnologies d'intel·ligència artificial.*

Primera edició: gener del 2026

© de la traducció: Jordi Boixadós, 2026

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 22.491-2025

ISBN: 978-84-297-8324-7

LA CASA NATAL

Jo buscava una «casa natal». Ho havia explicat a l'agent immobiliari: no vull un xalet per passar-hi les vacances, ni cap casa en ruïnes «per reformar», ni una «casa de disseny», ni una «propietat atípica», la mena de bordes o de granges de cucs de seda convertides en habitatges on et claves una pinya al cap contra la llinda d'unes portes que tenen l'alçada de les ovelles.

No, volia una casa on em pogués inventar unes arrels, i també una casa en un poble amb vida, d'aquells on vas a comprar a la botiga de queviures i et prens un aperitiu al bar, en aquesta Droma provençal on feia temps que hi tenia amics. De manera que vaig venir a veure aquesta antiga casa de postes, vaig rondar una mica pel petit hort de la part del darrere, amb la seva panoràmica dels pics de Miélandre i el Grand Ruy, vaig pujar les escales

de pedra que duen als dormitoris i a unes golfes plenes de pols. Sí, i tant, era aquesta, la meua casa natal. Un edifici de dues plantes, robust, antic de dos segles, amb les parets gruixudes, al cor del llogarret de La Palhita, a Montjòus, no gaire lluny de Dieulofet.

La Tina, la propietària, era ceramista. I alemanya, també. Hi havia viscut prop de dues dècades fins que, amb seixanta-cinc anys, va considerar que el seu ofici li exigia massa esforç per a la musculatura i per a l'esquena i que havia arribat el moment d'anar-se'n a pintar aquarel·les a Granville. La manera com treballava el material evocava un Nicolas de Staël amant de l'esmalt, i a la façana que dona al carrer, unes plaques de ceràmica envernissades, penjades a l'altura dels ulls, cobrien tota una franja horitzontal. Se les havien endut totes en marxar, llevat d'una. Era el seu regal i el que deixava com a petjada, i li vaig prometre que la conservaria.

Quan van treure l'última placa, la de més a la dreta, va aparèixer un nom gravat a la punta seca, amb majúscules, a l'arrebossat: ANDRÉ CHAIX. Si un s'hi fixa més, la *r* d'André és una minúscula de les mateixes dimensions que les majúscules. Quan t'asseus a dinar a la fresca del pati, a l'ombra del gran plataner, amb prou feines distingeixes les lletres. Jo diria que no han refet mai l'arrebossat, que està es-

crostonat aquí i allà. M'he acostumat a aquest nom a la paret, i al final no hi penso.

Conec uns quants Chaix. La Marie Chaix, sobretot, la novel·lista i traductora: la Marie va ser la parella d'en Harry, en Harry Mathews, escriptor de l'Oulipo i gran amic de Perec. Ara bé, Chaix no és el seu cognom de naixement, sinó el del seu primer marit, Jean-François, que era originari de la Savoia, i el va conservar com a patrònim. La Marie, igual que la seva germana gran, Anne Sylvestre, va rebutjar dur el cognom del pare, Albert Beugras. Beugras, el braç dret de Doriot, que havia fugit a Alemanya en acabat de la guerra i a qui els americans havien fet presoner i després havien protegit amb els serveis secrets. Un cop van accedir, finalment, a lliurar-lo a la justícia francesa, Beugras es va escapar pels pèls de la pena de mort. Tot això ho explica la Marie a la seva novel·la *Les lauriers du lac de Constance*, subtitulada *Chronique d'une collaboration*. Això és una digressió, la primera de moltes, però no trigarà a veure-se'n el sentit.

Érem a començaments de març del 2020. Havíem organitzat amb uns quants amics una residència d'escriptura a La Palhita quan es va definir l'amenaça d'un confinament. Vam decidir no tornar ni a París alguns ni a Nantes uns altres, sinó continuar aquí el que fèiem. Les correccions de la meva últi-

ma novel·la, *L'anomalia*, m'arribaven amb un missatge amb mascareta, les reunions virtuals es multiplicaven, ens inventàvem la paraula «presencial» i tothom es feia mascaretes de roba. De què serviria tornar?

A la petita plaça del poble, al costat de la fleca i a pocs metres de casa meva, hi ha un monument «à la mémoire des enfants de Montjoux morts pour la France». Les guerres queden lluny, aquests morts s'han oblidat i en aquests matins de l'estranya primavera del 2020 en què la pandèmia havia creat una suspensió en el temps, hi devia passar vint vegades per davant, carregat amb el pa i els croissants, indiferent i amb pressa. Un dia de maig, em sembla que va ser, un nom em va cridar l'atenció: CHAIX ANDRÉ (maig 1924 - agost 1944). Les dates ho deien tot: Chaix era de la Resistència, un membre dels maquis, sens dubte, un jove amb una vida breu com tants n'hi va haver.

No en sabia res, jo, d'ell, i van passar uns quants mesos abans no el vaig considerar el personatge d'un possible llibre. Vaig fer preguntes, vaig recollir fragments d'una memòria col·lectiva, em vaig assabentar una mica de qui era. En aquesta investigació hi ha moltes coses que he sabut per atzar, quasi per miracle, i de seguida em vaig adonar que m'agradaria parlar d'André Chaix. Sens dubte, to-

tes les vides són novel·lesques. Algunes més que d'altres.

A les *Cartes a Lucili*, que tracten de l'essència de l'estoïcisme, Sèneca parla d'un home que és al costat del capçal d'un malalt. ¿És un amic que vol ser allà per acompanyar-lo en els seus últims moments o bé un voltor que cobeja l'herència? «El mateix acte és deshonest i honorable», respon Sèneca. L'únic que compta és la intenció. Em vaig preguntar per la meua, d'intenció. No soc amic d'André Chaix, ¿i com hauria pogut ser-ho, d'altra banda, jo que no hi tinc cap vincle?

Només és un nom a la paret.

No em sento còmode deixant que aquesta frase curta sigui un paràgraf sencer. On es colloquen els sagnats sempre és una decisió literària, de vegades amb intenció estètica, i de sobte em fa por la manca de sinceritat rere l'efecte de l'estil, quan el millor estil és aquell que es fa oblidar. Perdoneu-me per avançat si se m'escapa una frase massa ampul·losa, un gir indecent, afectat, una metàfora que acaba conduint al lirisme o la grandiloquència. He procurat que no em passi, tot i que de vegades me n'han vingut ganes.

No he escrit una «novel·la», la «novel·la de l'André». No m'hi he adreçat com si fos viu, no l'he tractat al llarg del llibre com si fos un amic, no n'he dit «l'André» o «en Chaix». Hauria estat un exercici ar-

tificial, l'artifici hauria estat indecent. És veritat que de vegades deixo que parli la imaginació, però m'hauria semblat obscè inventar res, de manera que m'he estimat més viatjar cap a aquella època que no vaig viure, però que em va constituir. He desitjat dur-vos-hi, compartir amb vosaltres el que he après escrivint. També he volgut que al llibre hi hagi imatges, fotografies, a fi que André, la seva amiga Simone i alguns altres tinguin una cara i un cos per a vosaltres, ja que en tenen per a mi. Postals, cartells, per presentar els llocs i l'època. Si tingués gravacions d'André Chaix, faria que les escoltéssiu.

D'altra banda no soc historiador i, tanmateix, la Història hi és, per força, perquè André va ser a la vegada actor, heroi i víctima. No he escrit cap tesi, no m'he submergit en arxius secrets, i estic agraït a tot-hom que m'ha ajudat a trobar respostes a preguntes de vegades plenes d'ingenuïtat. He dit aquí i allà amb paraules pròpies el que he llegit en llibres i diaris, sentit en reportatges radiofònics i vist en documentals. Faig cites potser massa sovint, però és per fer-me meu, no pas per parafrasejar, el que ja ha estat molt ben formulat per d'altres.

Perdoneu-me també els errors, que segur que n'hi ha: de vegades, els records vacillen, les narracions es contradiuen. Creieu-me, malgrat tot, que he procurat no fer trampes.

El 2024 es compleix el centenari del naixement d'André Chaix, i han passat vuitanta anys de la seva mort. Ara bé, veient com va el món, no tinc cap dubte que cal continuar parlant de l'Ocupació, dels col·laboracionistes i del feixisme, del racisme o del rebuig de l'altre fins a la destrucció. De manera que no he volgut que aquest llibre defugi el monstre contra el qual va combatre André Chaix, no he volgut que no doni la paraula als ideals pels quals va morir i no posi en qüestió la nostra naturalesa profunda, el nostre desig de pertànyer a una cosa més gran que nosaltres mateixos, un desig que condueix al millor i al pitjor.

No escriuré que aquest text fos una «obvietat», una «obligació» o una «obsessió». Franz Kafka va dir al seu amic Oskar Pollak que «un llibre ha de ser la destrat que esberli el mar glaçat que tenim a dintre». Parla de lectures, més que d'escriptura. Diguem que per a mi es va convertir en necessari parlar amb senzillesa d'André Chaix.

Diguem que no aconsegueixo reflexionar sobre la mort, la meua mort, amansir-la, en definitiva, donar un sentit a una vida que no en té cap. Suposo que tenia l'esperança que un llibre respectuós, honest i discret sobre aquest jove i sobre el que crec saber-ne, tant d'ell com de mi, fos una fita en el camí.

1911 1912 1913 1914 1915 1916 1917 1918	
	
CARTE D'IDENTITÉ	
Nom	<i>Chaix</i>
Prénoms	<i>André</i>
Fils de	<i>Chaix Jean</i>
et de	<i>Soubin Marcelle</i>
Profession	<i>apprenti</i>
Nationalité	<i>français</i>
Né le	<i>23 mai 1924</i>
à	<i>Montmeyran</i>
Département	<i>Drôme</i>
Domicile	<i>Montfoux</i>
SIGNALEMENT	
	
	
	
	